

Nitel Tercih Modellerine Dayalı Ampirik Bir Analiz: Türkiye'deki Bireylerin Mutluluk Düzeylerinin Belirleyicileri

Kübranur Çebi Karaaslan¹
Erzurum Teknik Üniversitesi

Gürkan Çalmasıur²
Erzurum Teknik Üniversitesi

Özet

Mutlu bireylerle mutlu toplumlar oluşturmak mümkündür. Bu noktadan hareketle, bireylerin mutluluk düzeylerini etkileyen faktörlerin neler olduğunu tespit etmek ve onları daha mutlu kılmak için neler yapılabilir sorusuna aranılan cevap, bu çalışmanın motivasyon kaynağını oluşturmaktadır. Çalışmanın veri seti Türkiye İstatistik Kurumu aracılığıyla elde edilmiştir. Çalışma sonucunda, sosyodemografik, ekonomik, bireysel ve çevresel göstergelerin bireylerin mutluluk düzeyleri üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Çalışma aracılığıyla, politika yapıcı ve karar vericilere, bireylerin mutluluk düzeyini arttırmaya yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Mutluluk düzeyi, öznel iyi oluş, mutluluk ekonomisi, davranışsal iktisat, nitel tercih modelleri

Abstract

It is possible to create happy societies with happy individuals. From this point of view, the answer to the question of what can be done to determine the factors affecting the happiness levels of individuals and what can be done to make them happier constitutes the source of motivation for this study. The data set for the study were obtained from the Turkish Statistical Institute Life Satisfaction Survey. As a result of the study, it has been showed that sociodemographic, economic, individual and environmental indicators are effective on the happiness levels of individuals. Through the study, suggestions were presented to policy makers and decision makers to increase the happiness level of individuals.

Keywords: Happiness level, subjective well-being, happiness economics, behavioural economics, qualitative response models

Yazışma Adresi: ¹Doç. Dr. Kübranur Çebi Karaaslan, Erzurum Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonometri Bölümü / Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi, Erzurum, Türkiye, kubranur.cebi@erzurum.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9288-017X

²Prof. Dr. Gürkan Çalmasıur, Erzurum Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Erzurum, Türkiye, gurkan.calmasur@erzurum.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8515-5719

Gönderim Tarihi: 06.01.2022

Kabul Tarihi: 04.08.2022

Tüm kesimler tarafından kabul edilebilir bir tanımlı olmayan mutluluk kavramı, yaşam memnuniyeti ile harmanlanmış olarak günümüze kadar birçok bilim dalının ilgisini çeken ve üzerinde pek çok çalışmanın gerçekleştirildiği bir konudur. Bu noktadan hareketle bireylerin mutluluk düzeylerini etkileyen faktörleri ve onları daha mutlu etmek için neler yapılabileceğini belirlemek çalışmanın motivasyon kaynağı olmuştur. Çalışmada Türkiye’de yaşayan bireylerin mutluluk düzeylerine etki eden faktörler ve bu faktörlerin etki boyutları incelenecektir.

Mutluluk, bireyin bir bütün olarak kendi yaşam kalitesidir. Yaşam memnuniyeti ise, bireyin yaşam kalitesinin genel bir biçimde değerlendirilmesi ile elde edilen olumluluk derecesi veya hayattan alınan hazzın ne ölçüde gerçekleştiğini ifade etmektedir (Veenhoven, 1991, 1996). Mutluluk ve yaşam memnuniyeti kavramları, bireyden bireye, ülkeden ülkeye, bölgeden bölgeye, toplumdan topluma ve dönemden döneme farklılıklar gösterebilir (Ballas ve Dorling, 2013; Helliwell vd., 2018). Hanehalklarının mutluluğunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi, bu faktörler arasındaki ilişkinin ve etki yönünün tespiti araştırmacılar, politika yapıcılar vb. kesimler açısından önem arz etmektedir. Literatürde mutluluk ve yaşam memnuniyetinin uluslararası düzeyde farklılıkları ortaya konulmuştur (Abbott ve Sapsford, 2006; Borooah, 2006; Di Tella vd., 2003; Easterlin, 1974; Galati vd., 2006; Heo vd., 2019; Lee ve Ono, 2012; McConatha vd., 2004; Oswald, 1997; Schyns, 1998; Seghieri vd., 2006; Shirakawa, 2016; Tucker vd., 2006; Veenhoven, 1994; Veenhoven ve Kalmijn, 2005; Veenhoven, 2012). Söz konusu bu çalışmalarda, ülkeler için mutluluk ve yaşam memnuniyeti arasındaki farklar araştırılmıştır. Diğer bazı çalışmalarda ise sadece bir ülkedeki mutluluk ve yaşam memnuniyetinin genel yapısı incelenmiştir.

Fuentes ve Rojas (2001), Meksika’da demografik, sosyal ve ekonomik değişkenleri kullanarak mutluluğu etkileyen faktörleri analiz etmişlerdir. Botha ve Booysen (2014), Güney Afrika’da yaşayan hanehalklarının yaşam memnuniyeti ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. DeJonge vd. (2016), Hollanda’da 40 yıllık bir zaman dilimi için mutluluk ve yaşam memnuniyetini incelemişlerdir. Huang vd. (2016), mutluluğun belirleyicileri olarak gelir ve servet değişkenlerine odaklanmış ve bu değişkenler ile mutluluk düzeyi arasında pozitif bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Graham vd. (2017), Çin’de sağlık koşullarının mutluluk düzeyine etkileri üzerine yoğunlaşmışlardır. Blekesaune (2018), İngiliz hanehalkları için evliliğin, mutluluk ve yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisine odaklanmıştır. Zhang vd. (2018) ise, Çin’de hanehalklarının ev koşullarının yaşam memnuniyeti üzerine etkilerini ortaya koymuştur. Devine vd. (2019), Bangladeş’te dinin mutluluk üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Önceki araştırmaların

gösterdiği gibi, mutluluk ve yaşam memnuniyetini, sağlık, evlilik, din, yaş, cinsiyet vb. gibi farklı sosyo-ekonomik değişkenlere odaklanarak incelemek mümkündür.

Gelir ile mutluluk arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda gelirin mutluluk seviyesini küçük bir oranda etkilediği tespit edilmiştir (Blanchflower ve Oswald, 2004; Di Tella vd., 2003; Easterlin vd., 2010; Kahnemann ve Krueger, 2006; Oswald, 1997). Dolayısıyla bireylerin yaşam memnuniyeti veya mutluluğunu etkileyen tek faktör gelir düzeyi değildir. Mutluluk, gelir başta olmak üzere, çalışma durumu, aile ve sosyal ilişkiler, fiziksel ve psikolojik sağlık, stres vb. gibi birçok sosyo-ekonomik ve demografik değişkenler tarafından etkilenmektedir (Ahn vd., 2004; Gabriel ve Bowling, 2004; Graham, 2005; Papazyan vd., 2016; Pinquart ve Sorensen, 2000; Veenhoven, 2012).

Türkiye’de de bireylerin mutlulukları üzerinde etkili olan faktörleri inceleyen çalışmalar bulunmaktadır (Caner, 2015; Caner, 2016; Celik vd., 2017; Cerci ve Dumludag, 2019; Dumludag, 2013; Dumludag vd., 2016; Ekici ve Koydemir, 2013; Eren ve Aşıcı, 2017; Eren ve Aşıcı, 2018; Gitmez ve Morcöl, 1994; Gokdemir, 2015; Selim, 2008; Susanlı, 2017). Bu çalışmalarda, cinsiyet, gelir, yaş, sağlık, eğitim düzeyi, medeni durum, meslek ve yaşanan yer gibi değişkenlerin mutluluk düzeyini ne yönde etkiledikleri araştırılmıştır. Bu çalışmalar içerisinde, Gitmez ve Morcöl (1994), 145 bireye uyguladıkları anketle sosyo-ekonomik durum ve yaşamın çeşitli alanlarından memnuniyet düzeylerini incelemişlerdir ve yapılan diskriminant analizleri sonucunda, sosyo-ekonomik durumun yaşam alanlarından memnuniyetin güçlü bir belirleyicisi olduğu tespit edilmiştir. Diğer çalışmalarda ise mutluluğu etkileyen faktörleri analiz etmek için hanehalklarına ait büyük veri setlerinden faydalanılmıştır. Örneğin, Selim (2008), European Values Study Group ve World Values Survey anketlerinden faydalanarak 1990, 1996 ve 2001 yılları itibarıyla yaşam memnuniyeti ve mutluluğu belirleyen faktörleri analiz etmiştir. Analiz sonucunda, gelir, sağlık ve evli olma değişkenlerinin mutluluğu pozitif yönde etkilediği; yaş, işsizlik ve çocuk sayısı değişkenlerinin ise mutluluğu negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Ekici ve Koydemir (2013), 1999 ve 2008 yılları itibarıyla mutluluk, sosyal sermaye ve hükümet politikaları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Caner (2015), mutluluğun belirleyicilerini bireylerin geçmişte sahip oldukları gelir ile şimdiki ve gelecekte bekledikleri gelir açısından mukayeseli olarak incelemiştir. Hanehalklarının gelecekteki gelir beklentileri ve diğer bireylere göre gelir karşılaştırmalarının olumlu yönde olmasının daha yüksek mutluluk düzeyine sebep olduğu ortaya konulmuştur. Gokdemir (2015), özellikle tüketim harcamalarının yaşam memnuniyeti üzerindeki etkilerini incelemiş ve söz konusu

harcamaların yaşam memnuniyeti üzerinde farklı etkilere sahip olduğunu tespit etmiştir. Caner (2016), 2007 ve 2011 yılları için mutluluk ve yaşam memnuniyetini etkileyen faktörleri incelemiştir. Dumludag vd. (2016), gelir karşılaştırmalarının yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisini analiz etmişlerdir. Bu çalışmada, sıralı lojistik regresyon modeli ile sosyo-ekonomik, etkileşim ve gelir karşılaştırmaları değişkenlerinin yaşam memnuniyeti üzerinde önemli bir etkisinin olduğu belirlenmiştir. Celik vd. (2017), 65 yaş üstünde olan bireyler için psikolojik, günlük yaşam, sağlık durumu vb. değişkenlerin yaşam memnuniyeti üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Yaşlı bireyler içerisinde evli, yüksek eğitim seviyesine ve gelir getirici bir işe sahip olan bireylerin diğer bireylere göre daha mutlu oldukları görülmüştür. Eren ve Aşıcı (2017), 2004 ve 2013 yılları arasında mutluluğun belirleyicilerini şehir düzeyinde analiz etmiştir. Eren ve Aşıcı (2018), 2004-2014 dönemi için Türkiye özelinde ilk defa öznel iyi oluş indeksi oluşturmuşlardır. Susanlı (2017), 2004-2013 yılları arasındaki yaşam memnuniyeti anketlerinden elde edilen verilerden hareketle işsizlik ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkiyi incelemiş ve işsizlerin yaşam memnuniyet düzeylerinin çalışanlara göre daha düşük olduğunu göstermiştir. Cerci ve Dumludag (2019), üniversitede çalışan genç akademik personelin yaşam memnuniyetlerini, iş ile ilgili faktörler ve akademik faktörler açısından analiz etmişlerdir. Söz konusu çalışmalar içerisinde gelir değişkenini dikkate alarak yapılan tüm çalışmalarda gelir ile mutluluk düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir (Caner, 2015; Caner, 2016; Dumludag, 2013; Dumludag vd., 2016; Eren ve Aşıcı, 2017; Selim, 2008).

Türkiyede yaşayan bireylerin ortalama mutluluk düzeyleri Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan Yaşam Memnuniyeti Araştırması'ndan elde edilen veriler ışığında çalışmanın yazarları tarafından hesaplanmıştır ve Tablo 1'de gösterilmiştir. 2009-2019 dönemi için Türkiye'de cinsiyetlere göre ortalama mutluluk düzeyi ve fert başına düşen milli gelir arasındaki ilişki yer almaktadır.

Tablo 1'e bakıldığında, fert başına düşen milli gelirin 2009 yılında 8980 dolar iken 2019 yılına gelindiğinde ise 9213 dolara (yaklaşık %2,6'lık bir artış) yükseldiği görülmektedir. Ortalama mutluluk düzeyinin ise ilgili zaman diliminde ortalama 2,474 değeri etrafında yatay bir seyir izlediğini söylemek mümkündür. Fert başına düşen milli gelir 2015 yılına kadar sürekli olarak artış göstermiş ve bu yıldan sonra ise devamlı azalış sergilemiştir. Ortalama mutluluk düzeyi ise 2009-2011 ile 2015-2016 dönemlerinde azalma, 2012-2014 ile 2017-2019 yılları arasında ise artma eğilimi içerisinde. Bu bağlamda, gelir artışının tek başına mutluluğun kaynağı olmadığını söylemek mümkündür. Bu bulgulara paralel olarak, Easterlin'e (1974) göre, ekonomik büyüme, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri noktanın ötesinde mutluluğu artırmamaktadır. Bu nedenle mutluluğu etkileyen faktörlerin belirlenmesinde gelirin yanı sıra diğer sosyodemografik, ekonomik, bireysel ve çevresel faktörlerin de incelenmesi gerekmektedir.

Bireylerin mutluluğu üzerinde sosyodemografik, ekonomik, bireysel ve çevresel faktörlerin etkili olup olmadığının araştırıldığı bu çalışmada 2015-2019 dönemi için geniş bir veri seti kullanarak ve daha önceki çalışmalarda yer almayan açıklayıcı değişkenleri analize dahil ederek literatüre katkı sağlamaktadır.

Tablo 1. 2009-2019 Dönemi İçin Türkiye'de Cinsiyetlere Göre Ortalama Mutluluk Düzeyi ve Fert Başına Düşen Milli Gelir

Yıllar	Ortalama Mutluluk Düzeyi (0-5)	Kadınların Ortalama Mutluluk Düzeyi (0-5)	Erkeklerin Ortalama Mutluluk Düzeyi (0-5)	Fert Başına Düşen Milli Gelir (\$)
2009	2,544	2,490	2,612	8979,76
2010	2,436	2,435	2,436	10559,80
2011	2,420	2,403	2,441	11205,21
2012	2,428	2,415	2,443	11587,81
2013	2,441	2,415	2,475	12480,37
2014	2,498	2,451	2,554	12112,37
2015	2,481	2,440	2,527	11018,94
2016	2,430	2,396	2,471	10882,54
2017	2,472	2,420	2,532	10616,19
2018	2,522	2,473	2,579	9692,57
2019	2,547	2,493	2,610	9212,73
Ortalama	2,474	2,439	2,516	10758,93

Yöntem

Veri

Bu çalışmada TÜİK tarafından 2015-2019 yılları arasında gerçekleştirilen Yaşam Memnuniyeti Anketi'nden elde edilen veri seti kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesinde tabakalı iki aşamalı küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örnekleme büyüklüğü, Türkiye bazında tahminler üretebilecek şekilde tasarlanmıştır. Çalışmaya 18 yaş üstü 47185 birey dahil edilmiştir (Türkiye İstatistik Kurumu, [TÜİK], 2021).

Bağımlı Değişken

Çalışmada kullanılan bağımlı değişken bireylerin mutluluk düzeyleridir. Bu değişken "Yaşamınızı bir bütün olarak düşündüğünüzde ne kadar mutlusunuz?" sorusuyla ölçülmüştür. Bağımlı değişken, çok mutlu, mutlu, orta, mutsuz, çok mutsuz olmak üzere beş kategoriden oluşmaktadır.

Açıklayıcı Değişkenler

Çalışmada yer alan açıklayıcı değişkenler için literatür taraması yapılmıştır. Sonrasında ki-kare analizleri yapılarak değişken seti oluşturulmuştur. Bireylerin mutluluk düzeyleri üzerinde etkili olabilecek sosyodemografik, ekonomik, bireysel ve çevresel faktörler açıklayıcı değişkenler olarak modele dahil edilmiştir. Yaş (18-27, 28-37, 38-47, 48-57, 58-67, 68 ve +), cinsiyet (erkek, kadın), eğitim seviyesi (okul bitirmemiş, ilkokul-ortaokul-ilköğretim mezunu, lise mezunu, yüksekokul-fakülte mezunu, lisansüstü-5 veya 6 yıllık fakülte mezunu), medeni durum (bekar, evli, eşi ölmüş-boşanmış) hanehalkı büyüklüğü (1 kişi, 2 kişi, 3 kişi, 4 kişi, 5 kişi, 6 ve fazla kişi) değişkenleri sosyodemografik faktörlerdir.

Bireyin çalışma durumu (çalışıyor, çalışmadı fakat işi ile ilgisi devam ediyor-çalışmıyor), gelir düzeyi (1. gelir düzeyi, 2. gelir düzeyi, 3. gelir düzeyi, 4. gelir düzeyi, 5. gelir düzeyi), gelir düzeyinden memnuniyeti (çok memnun, memnun, orta, memnun değil, hiç memnun değil), gelirle ihtiyaçların karşılanma düzeyi (çok kolay, kolay, orta, zor, çok zor), refah düzeyi (düşük (0,1,2,3,4), orta (5), yüksek (6,7,8,9,10)) borcu olma durumu (evet, hayır) değişkenleri ekonomik faktörlerdir.

Bireyin sağlığından duyduğu memnuniyet (çok memnun, memnun, orta, memnun değil, hiç memnun değil), aldığı eğitimden duyduğu memnuniyet (çok memnun, memnun, orta, memnun değil, hiç memnun değil, eğitim almadı), sosyal hayatından duyduğu memnuniyet (çok memnun, memnun, orta, memnun değil, hiç memnun değil), kişisel bakımından duyduğu memnuniyet (çok memnun, memnun, orta, memnun değil, hiç memnun değil), umut (çok umutlu, umutlu, umutsuz, çok umutsuz), mutluluk kaynağı (başarı, sağlık, sevgi,

iş-para-diğer), yıl (2015, 2016, 2017, 2018, 2019) değişkenleri bireysel ve çevresel faktörlerdir.

Yöntem

Çalışmada veri düzenlemesi için Microsoft Excel ve MATLAB, ki-kare analizleri için SPSS 20, nitel tercih modelleri analizleri için STATA 14.1 programları kullanılmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin mutluluk düzeylerine göre frekans ve yüzdeleri bulunmuştur. Mutluluk düzeyi ile modele dahil edilen değişkenler arasındaki ilişkinin ön incelenmesinin yapılması için ki-kare bağımsızlık testleri yapılmıştır ve sonrasında bireylerin mutluluk düzeyleri üzerinde etkili olabilecek faktörleri belirlemek için sıralı lojistik regresyon, sıralı probit regresyon, genelleştirilmiş sıralı lojistik regresyon ve genelleştirilmiş sıralı probit regresyon analizleri yapılmıştır.

Bulgular

Tanımlayıcı İstatistikler ve Ki-kare Testlerine İlişkin Bulgular

Bireylerin mutluluk düzeyleri üzerinde etkili olabilecek olan faktörlere ilişkin bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir. Çalışmadaki bireylerin 21,2%'si 38-47 yaş aralığında ve %54'ü kadın ve büyük çoğunluğu (%73,7) evlidir. Sosyodemografik göstergeler açısından; bireylerin %15'i bir okul bitirmemişken %15,6'sı üniversite mezunu ve %24,8'i 4 kişilik hanehalkı büyüklüğüne sahiptir. Ekonomik göstergeler açısından; bireylerin %43,5'i bir işte çalışmakta, %25,3'ü en düşük gelir düzeyine sahip, %40,6'sı gelir düzeyinden memnun, %37,7'si geliri ile ihtiyaçlarını orta düzeyde karşılayabiliyor ve %44,6'sının refah düzeyi düşüktür. Bireysel ve çevresel göstergeler açısından ise; bireylerin %62,3'ü sağlığından memnun olduğu, %51,8'i aldığı eğitimden memnun olduğu, %46,5'inin sosyal hayatından memnun olduğu, %54,4'ünün kişisel bakımından memnun olduğu, %68,2'sinin kendi geleceğinden umutlu olduğu, %70,7'sinin mutluluk kaynağının sağlık olduğu tespit edilmiştir.

Ki-kare bağımsızlık testi sonuçlarına göre bireylerin mutluluk düzeyleri ile sosyodemografik, ekonomik, bireysel ve çevresel göstergeler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 2. Bireylerin Mutluluk Düzeylerine İlişkin Bulgular

Değişkenler	Mutluluk Düzeyi					f(%)	P
	Çok Mutlu	Mutlu	Orta	Mutsuz	Çok Mutsuz		
Sosyodemografik Göstergeler							
<i>Yaş</i>							
18-27	850(24,6)	4082(17,4)	2488(16,5)	565(13,5)	147(14)	8132(17,2)	0,000
28-37	894(25,8)	4848(20,7)	3212(21,3)	771(18,4)	206(19,6)	9931(21)	
38-47	653(18,9)	4716(20,1)	3453(22,9)	947(22,5)	240(22,9)	10009(21,2)	
48-57	457(13,2)	3930(16,8)	2811(18,7)	877(20,9)	229(21,8)	8304(17,6)	
58-67	342(9,9)	3008(12,8)	1827(12,1)	600(14,3)	145(13,8)	5922(12,6)	
68 ve fazlası	265(7,7)	2836(12,1)	1264(8,4)	440(10,5)	82(7,8)	4887(10,4)%9	
<i>Cinsiyet</i>							
Erkek	1444(41,7)	10171(43,4)	7390(49,1)	2186(52)	500(47,7)	21691(46)	0,000
Kadın	2017(58,3)	13249(56,6)	7665(50,9)	2014(48)	549(52,3)	25494(54)	
<i>Medeni Durum</i>							
Hiç Evlenmedi	515(14,9)	3529(15,1)	2802(18,6)	764(18,2)	198(18,9)	7808(16,5)	0,000
Evli	2805(81)	17943(76,6)	10711(71,1)	2667(63,5)	631(60,2)	34757(73,7)	
Boşandı-Eşi Öldü	141(4,1)	1948(8,3)	1542(10,2)	769(18,3)	220(21)	4620(9,8)	
<i>Eğitim Durumu</i>							
Bir Okul Bitirmedi	322(9,3)	3949(16,9)	1863(12,4)	743(17,7)	184(17,5)	7061(15)	0,000
İlkokul-Ortaokul	1667(48,2)	11156(47,6)	7361(48,9)	2035(48,5)	551(52,5)	22770(48,3)	
Lise	789(22,8)	4326(18,5)	3172(21,1)	760(18,1)	182(17,3)	9229(19,6)	
Yüksek Okul, Lisans	604(17,5)	3621(15,5)	2401(15,9)	606(14,4)	117(11,2)	7349(15,6)	
Lisansüstü-5 veya 6 Yıllık Fakülte	79(2,3)	368(1,6)	258(1,7)	56(1,3)	15(1,4)	776(1,6)	
<i>Hanehalkı Büyüklüğü</i>							
1 Kişi	89(2,6)	1152(4,9)	923(6,1)	402(9,6)	117(11,2)	2683(5,7)	0,000
2 Kişi	742(21,4)	5309(22,7)	3060(20,3)%9	875(20,8)	204(19,4)	10190(21,6)	
3 Kişi	875(25,3)	5497(23,5)	3698(24,6)	965(23)	235(22,4)	11270(23,9)	
4 Kişi	953(27,5)	5780(24,7)	3863(25,7)	887(21,1)	221(21,1)	11704(24,8)	
5 Kişi	422(12,2)	2923(12,5)	1873(12,4)	487(11,6)	131(12,5)	5836(12,4)	
6 Kişi ve Fazlası	380(11)	2759(11,8)	1638(10,9)	584(13,9)	141(13,4)	5502(11,7)	
Ekonomik Göstergeler							
<i>Çalışma Durumu</i>							
Çalışıyor	1550(44,8)	9780(41,8)	7003(46,5)	1752(41,7)	441(42)	20526(43,5)	0,000
Çalışmıyor	1911(55,2)	13640(58,2)	8052(53,5)	2448(58,3)	608(58)	26659(56,5)	
<i>Gelir Düzeyi</i>							
1. Gelir Düzeyi (en düşük düzey)	546(15,8)	5796(24,7)	3725(24,7)	1433(34,1)	452(43,1)	11952(25,3)	0,000

2. Gelir Düzeyi	598(17,3)	4039(17,2)	2577(17,1)	786(18,7)	160(15,3)	8160(17,3)	
3. Gelir Düzeyi	809(23,4)	4963(21,2)	3374(22,4)	849(20,2)	211(20,1)	10206(21,6)	
4. Gelir Düzeyi	711(20,5)	4423(18,9)	2908(19,3)	637(15,2)	154(14,7)	8833(18,7)	
5. Gelir Düzeyi (en yüksek düzey)	797(23)	4199(17,9)	2471(16,4)	495(11,8)	72(6,9)	8034(17)	
<i>Gelir Düzeyinden Memnuniyet</i>							
Çok Memnun	363(10,5)	347(1,5)	128(0,9)	17(0,4)	4(0,4)	859(1,8)	0,000
Memnun	1972(57)	11974(51,1)	4383(29,1)	703(16,7)	142(13,5)	19174(40,6)	
Orta	589(17)	5198(22,2)	4057(26,9)	569(13,5)	115(11)	10528(22,3)	
Memnun Değil	435(12,6)	5155(22)	5487(36,4)	2293(54,6)	417(39,8)	13787(29,2)	
Hiç Memnun Değil	102(2,9)	746(3,2)	1000(6,6)	618(14,7)	371(35,4)	2837(6)	
<i>Gelirle İhtiyaçların Karşılama Düzeyi</i>							
Çok Kolay	197(5,7)	417(1,8)	138(0,9)	24(0,6)	7(0,7)	783(1,7)	0,000
Kolay	842(24,3)	4475(19,1)	1613(10,7)	293(7)	53(5,1)	7276(15,4)	
Orta	1387(40,1)	9563(40,8)	5671(37,7)	1004(23,9)	175(16,7)	17800(37,7)	
Zor	807(23,3)	7250(31)	5857(38,9)	2006(47,8)	423(40,3)	16343(36,4)	
Çok Zor	228(6,6)	1715(7,3)	1776(11,8)	873(20,8)	391(37,3)	4983(10,6)	
<i>Refah Düzeyi</i>							
Düşük	893(25,8)	8720(37,2)	7565(50,2)	3027(72,1)	834(79,5)	21039(44,6)	0,000
Orta	950(27,4)	7183(30,7)	4533(30,1)	787(18,7)	152(14,5)	13605(28,8)	
Yüksek	1618(46,7)	7517(32,1)	2957(19,6)	386(9,2)	63(6)	12541(26,6)	
<i>Borcu Olma Durumu</i>							
Evet	1029(29,7)	6736(28,8)	6333(42,1)	2002(47,7)	614(58,5)	16714(35,4)	0,000
Hayır	2432(70,3)	16684(71,2)	8722(57,9)	2198(52,3)	435(41,5)	30471(64,6)	
Bireysel ve Çevresel Göstergeler							
<i>Sağlıktan Duyulan Memnuniyet</i>							
Çok Memnun	833(24,1)	1305(5,6)	730(4,8)	111(2,6)	46(4,4)	3025(6,4)	0,000
Memnun	2066(59,7)	16589(70,8)	8454(56,2)	1885(44,9)	380(36,2)	29374(62,3)	
Orta	395(11,4)	3469(14,8)	3723(24,7)	797(19)	198(18,9)	8582(18,2)	
Memnun Değil	144(4,2)	1872(8)	1909(12,7)	1205(28,7)	266(25,4)	5396(11,4)	
Hiç Memnun Değil	23(0,7)	185(0,8)	239(1,6)	202(4,8)	159(15,2)	808(1,7)	
<i>Alınan Eğitimden Memnuniyet</i>							
Çok Memnun	427(12,3)	576(2,5)	294(2)	60(1,4)	16(1,5)	1373(2,9)	0,000
Memnun	1894(54,7)	13381(57,1)	7145(47,5)	1676(39,9)	356(33,9)	24452(51,8)	
Orta	366(10,6)	2728(11,6)	2498(16,6)	490(11,7)	134(12,8)	6216(13,2)	
Memnun Değil	511(14,8)	4180(17,8)	3563(23,7)	1357(32,3)	300(28,6)	9911(21)	
Hiç Memnun Değil	97(2,8)	660(2,8)	598(4)	249(5,9)	134(12,8)	1738(3,7)	
Eğitim almadı	166(4,8)	1895(8,1)	957(6,4)	368(8,8)	109(10,4)	3495(7,4)	
<i>Sosyal Hayat Memnuniyeti</i>							
Çok Memnun	359(10,4)	388(1,7)	134(0,9)	23(0,5)	5(0,5)	909(1,9)	0,000

Memnun	2089(60,4)	13389(57,2)	5320(35,3)	990(23,6)	155(14,8)	21943(46,5)	
Orta	537(15,5)	4864(20,8)	4027(26,7)	689(16,4)	136(13)	10253(21,7)	
Memnun Değil	388(11,2)	4277(18,3)	4779(31,7)	2091(49,8)	474(45,2)	12009(25,5)	
Hiç Memnun Değil	88(2,5)	502(2,1)	795(5,3)	407(9,7)	279(26,6)	2071(4,4)	
<i>Kişisel Bakım Memnuniyeti</i>							
Çok Memnun	413(11,9)	556(2,4)	254(1,7)	53(1,3)	17(1,6)	1293(2,7)	0,000
Memnun	2120(61,3)	15085(64,4)	6761(44,9)	1447(34,5)	274(26,1)	25687(54,4)	
Orta	500(14,4)	3915(16,7)	3413(22,7)	748(17,8)	156(14,9)	8732(18,5)	
Memnun Değil	374(10,8)	3535(15,1)	4064(27)	1647(39,2)	411(39,2)	10031(21,3)	
Hiç Memnun Değil	54(1,6)	329(1,4)	563(3,7)	305(7,3)	191(18,2)	1442(3,1)	
<i>Umut</i>							
Çok Umutlu	804(23,2)	1078(4,6)	381(2,5)	52(1,2)	34(3,2)	2349(5)	0,000
Umutlu	2312(66,8)	18857(80,5)	9445(62,7)	1402(33,4)	186(17,7)	32202(68,2)	
Umutlu Değil	257(7,4)	2990(12,8)	4170(27,7)	1923(45,8)	331(31,6)	9671(20,5)	
Hiç Umutlu Değil	88(2,5)	495(2,1)	1059(7)	823(19,6)	498(47,5)	2963(6,3)	
<i>Mutluluk Kaynağı</i>							
Başarı	261(7,5)	1577(6,7)	1428(9,5)	331(7,9)	94(9)	3691(7,8)	0,000
Sağlık	2335(67,5)	17388(74,2)	10296(68,4)	2729(65)	599(57,1)	33347(70,7)	
Sevgi	706(20,40)	3494(14,92)	2341(15,55)	567(13,50)	149(14,20)	7257(15,38)	
İş, Para ve Diğer	159(4,59)	961(4,10)	990(6,58)	573(13,64)	207(19,73)	2890(6,12)	
<i>Yıl</i>							
2015	760(22)	4594(19,6)	3035(20,2)	783(18,6)	225(21,4)	9397(19,9)	0,000
2016	671(19,4)	4820(20,6)	2592(17,2)	757(18)	141(13,4)	8981(19)	
2017	713(20,6)	5067(21,6)	3020(20,1)	878(20,9)	198(18,9)	9876(20,9)	
2018	686(19,8)	4618(19,7)	3305(22)	875(20,8)	235(22,4)	9719(20,6)	
2019	631(18,2)	4321(18,5)	3103(20,6)	907(21,6)	250(23,8)	9212(19,5)	

Model Tahminlerine İlişkin Bulgular

Çalışmada bireylerin mutluluk düzeyleri üzerinde etkili olan faktörleri belirlemek için sıralı lojistik regresyon, sıralı probit regresyon, genelleştirilmiş sıralı lojistik regresyon ve genelleştirilmiş sıralı probit regresyon modelleri kullanılmıştır. Sıralı lojistik regresyon ve sıralı probit regresyon modellerinin önemli bir varsayımı olan paralel eğriler varsayımının geçerliliği test edilmiştir. Bu varsayımın göre sıfır hipotezi açıklayıcı değişkenlerin, bağımlı değişkenin farklı kesme noktaları arasında paralel bir etkiye sahip olduğunu ifade etmektedir (O'Connell, 2000). Test sonucuna göre paralel eğriler varsayımı sağlanmamaktadır ($\chi^2 = 2898$; $sd = 180$; $p = 0,000$). Paralel eğriler varsayımı sağlanmadığından ötürü bireylerin mutluluk düzeyleri üzerinde etkili olan faktörlerin tespiti için genelleştirilmiş sıralı lojistik reg-

resyon ve genelleştirilmiş sıralı probit regresyon modelleri kullanılmıştır. Modellerde bağımlı değişkenin "hiç memnun değil" kategorisi referans kategori olarak alınmıştır.

Çalışmada kullanılan açıklayıcı değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantının olup olmadığı varyans büyüme faktörleri (Vif) aracılığıyla incelenmiştir. Çoklu doğrusal bağlantı açıklayıcı değişkenler arasındaki korelasyonu ifade etmektedir. Çoklu doğrusal bağlantının olmaması için varyans büyüme faktörünün 5'den büyük olmaması gerekmektedir (Çebi Karaaslan, 2021). Çalışmada çoklu doğrusal bağlantı problemi olan açıklayıcı değişken bulunmamaktadır. Genelleştirilmiş sıralı lojistik regresyon ve genelleştirilmiş sıralı probit regresyon modelleri tahmin sonuçları ve açıklayıcı değişkenlere ait vif değerleri Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Genelleştirilmiş Sıralı Lojistik Regresyon ve Genelleştirilmiş Sıralı Probit Regresyon Modelleri Tahmin Sonuçları

Değişkenler	GOLOGIT						GOPROBIT						Vif				
	Çok Mutlu		Mutlu		Orta		Mutsuz		Çok Mutlu		Mutlu			Orta		Mutsuz	
	β	Std. hata	β	Std. hata	β	Std. hata	β	Std. hata	β	Std. hata	β	Std. hata		β	Std. hata	β	Std. hata
Sosyodemografik Göstergeler																	
<i>Yaş (referans: 18-27)</i>																	
28-37	0,354 ^a	0,064	0,225 ^a	0,041	0,166 ^b	0,065	0,059	0,127	0,196 ^a	0,033	0,137 ^a	0,024	0,096 ^a	0,035	0,039	0,059	2,39
38-47	0,684 ^a	0,07	0,362 ^a	0,043	0,376 ^a	0,068	0,205	0,136	0,361 ^a	0,036	0,219	0,025	0,210 ^a	0,037	0,095	0,063	2,67
48-57	0,840 ^a	0,076	0,443 ^a	0,046	0,581 ^a	0,072	0,408 ^a	0,144	0,445 ^a	0,039	0,268	0,027	0,320 ^a	0,039	0,192 ^a	0,067	2,65
58-67	0,812 ^a	0,087	0,389 ^a	0,052	0,612 ^a	0,082	0,525 ^a	0,162	0,433 ^a	0,044	0,236	0,031	0,337 ^a	0,044	0,254 ^a	0,075	2,54
68 ve fazlası	0,652 ^a	0,101	0,03	0,059	0,213 ^b	0,093	-0,014	0,196	0,349 ^a	0,051	0,021	0,035	0,114 ^b	0,05	0,003	0,089	2,76
<i>Cinsiyet (referans: erkek)</i>																	
Kadın	-0,357 ^a	0,047	-0,368 ^a	0,026	-0,453 ^a	0,039	-0,03	0,077	-0,184 ^a	0,024	-0,221 ^a	0,015	-0,242 ^a	0,021	-0,021	0,036	1,46
<i>Medeni Durum (referans: evli)</i>																	
Hiç Evlenmedi	1,025 ^a	0,07	0,736 ^a	0,039	0,762 ^a	0,059	0,670 ^a	0,115	0,534 ^a	0,036	0,442 ^a	0,023	0,412 ^a	0,032	0,298 ^a	0,055	1,84
Boşandı-Eşi Öldü	0,687 ^a	0,105	0,647 ^a	0,044	0,904 ^a	0,056	0,704 ^a	0,103	0,335 ^a	0,049	0,392 ^a	0,026	0,505 ^a	0,031	0,342 ^a	0,05	1,52
<i>Eğitim Durumu (referans: ilkökul-ortaokul)</i>																	
Bir Okul	0,300 ^b	0,096	-0,377 ^a	0,046	-0,132 ^b	0,067	-0,372 ^b	0,144	0,141 ^a	0,046	-0,223 ^a	0,027	-0,066 ^c	0,037	-0,162 ^b	0,067	2,33
Bitirmedi	0,102 ^c	0,053	0,130 ^a	0,03	0,067	0,048	-0,077	0,096	0,050 ^c	0,027	0,075 ^a	0,018	0,031	0,026	-0,033	0,045	1,32
Lise	0,348 ^a	0,064	0,118 ^a	0,036	0,264 ^a	0,057	0,041	0,122	0,176 ^a	0,032	0,070 ^a	0,022	0,133 ^a	0,031	0,012	0,055	1,56
Lisans	0,290 ^b	0,141	0,308 ^a	0,088	0,403 ^a	0,147	0,671 ^b	0,293	0,169 ^b	0,074	0,192 ^a	0,053	0,217 ^a	0,077	0,282 ^b	0,137	1,14

<i>Hanehalkı Büyüklüğü (6 kişi ve daha fazlası)</i>																	
1 Kişi	0,042	0,143	0,334 ^a	0,064	0,038	0,085	0,01	0,163	0,033	0,068	0,202 ^a	0,038	0,023	0,047	0,032	0,079	1,96
2 Kişi	-0,052	0,078	0,170 ^a	0,042	-0,077	0,063	-0,081	0,127	-0,029	0,039	0,099 ^a	0,025	-0,042	0,034	-0,024	0,06	2,74
3 Kişi	-0,048	0,072	0,091 ^b	0,039	-0,123 ^b	0,058	-0,042	0,117	-0,015	0,036	0,055 ^b	0,024	-0,065 ^b	0,032	-0,018	0,056	2,54
4 Kişi	-0,086	0,07	0,01	0,038	-0,263 ^a	0,058	-0,202 ^c	0,118	-0,039	0,035	0,005	0,023	-0,143 ^a	0,031	-0,091	0,056	2,50
5 Kişi	0,054	0,08	0,005	0,043	-0,178 ^a	0,065	-0,07	0,13	0,03	0,04	0,002	0,026	-0,102 ^a	0,036	-0,027	0,062	1,85
Ekonomik Göstergeler																	
Çalışma Durumu (referans: çalışmıyor)																	
Çalışıyor	-0,027	0,049	-0,057 ^b	0,027	-0,072 ^c	0,041	0,153 ^c	0,081	-0,021	0,025	-0,037 ^b	0,016	-0,044 ^b	0,022	0,059	0,038	1,60
<i>Gelir Düzeyi (referans: 1. gelir düzeyi (en düşük düzey))</i>																	
2. Gelir Düzeyi	-0,265 ^a	0,066	0,046	0,034	0,011	0,05	-0,271 ^a	0,102	-0,123 ^a	0,032	0,026	0,02	-0,001	0,027	-0,130 ^a	0,048	1,49
3. Gelir Düzeyi	-0,266 ^a	0,064	0,179 ^a	0,033	0,05	0,05	0,014	0,097	-0,130 ^a	0,032	0,105 ^a	0,02	0,022	0,027	0,016	0,046	1,71
4. Gelir Düzeyi	-0,217 ^a	0,069	0,184 ^a	0,037	-0,019	0,056	-0,172	0,111	-0,109 ^a	0,034	0,109 ^a	0,022	-0,015	0,03	-0,068	0,052	1,82
5. Gelir Düzeyi (en yüksek düzey)	-0,234 ^a	0,076	0,043 ^a	0,037	-0,021	0,068	-0,545 ^a	0,156	-0,111 ^a	0,038	0,133 ^a	0,025	-0,017	0,036	-0,231 ^a	0,069	2,23
<i>Gelir Düzeyinden Memnuniyet (referans: memnun değil)</i>																	
Çok Memnun	-1,098 ^a	0,113	-0,635 ^a	0,107	-0,647 ^a	0,237	-0,515	0,51	-0,597 ^a	0,061	-0,369 ^a	0,061	-0,308 ^a	0,109	-0,215	0,208	1,41
Memnun	-0,605 ^a	0,063	-0,564 ^a	0,03	-0,569 ^a	0,05	-0,038	0,112	-0,292 ^a	0,03	-0,345 ^a	0,018	-0,298 ^a	0,026	0,003	0,049	2,07
Orta	-0,252 ^a	0,069	-0,195 ^a	0,03	-0,605 ^a	0,05	-0,187 ^c	0,113	-0,119 ^a	0,032	-0,122 ^a	0,018	-0,326 ^a	0,026	-0,067	0,05	1,56
Hiç Memnun Değil	-0,230 ^c	0,119	0,125 ^b	0,051	0,284 ^a	0,056	0,705 ^a	0,092	-0,099 ^c	0,055	0,080 ^a	0,031	0,185 ^a	0,032	0,384	0,046	1,32
<i>Gelirle İhtiyaçların Karşılanması Düzeyi (referans: zor)</i>																	
Çok Kolay	-0,671 ^a	0,11	-0,535 ^a	0,099	-0,417 ^b	0,2	-0,005	0,398	-0,363 ^a	0,061	-0,312 ^a	0,057	-0,204 ^b	0,098	0,01	0,174	1,14
Kolay	-0,188 ^a	0,061	-0,415 ^a	0,037	-0,374 ^a	0,068	-0,231	0,158	-0,095 ^a	0,031	-0,249 ^a	0,022	-0,190 ^a	0,035	-0,084	0,067	1,56
Orta	-0,056	0,051	-0,133 ^a	0,026	-0,343 ^a	0,043	-0,358 ^a	0,097	-0,026	0,025	-0,080 ^a	0,016	-0,178 ^a	0,022	-0,148 ^a	0,043	1,49
Çok Zor	-0,123	0,082	0,129 ^a	0,038	0,204 ^a	0,046	0,468 ^a	0,081	-0,051	0,039	0,078 ^a	0,023	0,119 ^a	0,026	0,240 ^a	0,04	1,25

<i>Refaah Düzeyi (referans: düşük)</i>																	
Orta	-0,210 ^a	0,051	-0,160 ^a	0,026	-0,433 ^a	0,042	-0,325 ^a	0,094	-0,105 ^a	0,025	-0,097 ^a	0,015	-0,228 ^a	0,022	-0,149 ^a	0,041	1,27
Yüksek	-0,554 ^a	0,05	-0,529 ^a	0,029	-0,747 ^a	0,057	-0,688 ^a	0,14	-0,285 ^a	0,025	-0,316 ^a	0,017	-0,364 ^a	0,028	-0,270 ^a	0,057	1,47
<i>Borcun Olma Durumu (referans: hayır)</i>																	
Evet	0,03	0,044	0,263 ^a	0,024	0,173 ^a	0,036	0,392 ^a	0,073	0,015	0,022	0,157 ^a	0,014	0,094 ^a	0,019	0,175 ^a	0,034	1,20
Bireysel ve Çevresel Göstergeler																	
<i>Sağlıklı Duyulan Memnuniyet (referans: memnun değil)</i>																	
Çok Memnun	-1,443 ^a	0,104	-0,901 ^a	0,058	-1,177 ^a	0,099	-0,547 ^a	0,179	-0,754 ^a	0,05	-0,552 ^a	0,035	-0,662 ^a	0,051	-0,278 ^a	0,083	1,77
Memnun	-0,440 ^a	0,092	-0,729 ^a	0,036	-0,930 ^a	0,045	-0,695 ^a	0,092	-0,201 ^a	0,042	-0,442 ^a	0,022	-0,524 ^a	0,025	-0,326 ^a	0,043	2,80
Orta	-0,306 ^a	0,101	-0,134 ^a	0,04	-0,772 ^a	0,052	-0,515 ^a	0,102	-0,134 ^a	0,046	-0,082 ^a	0,024	-0,433 ^a	0,029	-0,236 ^a	0,049	2,20
Hiç Memnun Değil	-0,205	0,231	0,133	0,094	0,282 ^a	0,09	0,751 ^a	0,125	-0,082	0,103	0,067	0,055	0,173 ^a	0,053	0,424 ^a	0,067	1,17
<i>Alınan Eğitimden Memnuniyet (referans: memnun değil)</i>																	
Çok Memnun	-0,560 ^a	0,096	-0,458 ^a	0,078	-0,398 ^a	0,137	-0,179	0,278	-0,333 ^a	0,051	-0,277 ^a	0,046	-0,214 ^a	0,07	-0,113	0,131	1,36
Memnun	-0,028	0,056	-0,219 ^a	0,029	-0,226 ^a	0,042	-0,118	0,087	-0,023	0,028	-0,133 ^a	0,017	-0,120 ^a	0,023	-0,056	0,041	1,90
Orta	0,101	0,075	0,014	0,037	-0,333 ^a	0,057	-0,089	0,112	0,042	0,037	0,009	0,022	-0,183 ^a	0,031	-0,062	0,053	1,48
Hiç Memnun Değil	-0,034	0,121	0,023	0,061	0,027	0,077	0,388 ^a	0,123	-0,041	0,059	0,008	0,036	0,023	0,043	0,187 ^a	0,062	1,19
Eğitim almadi	-0,236 ^c	0,124	-0,021	0,057	-0,119	0,082	0,405 ^b	0,172	-0,115 ^c	0,06	-0,017	0,034	-0,076	0,045	0,134	0,081	2,02
<i>Sosyal Hayat Memnuniyeti (referans: memnun değil)</i>																	
Çok Memnun	-0,635 ^a	0,128	-0,804 ^a	0,113	-0,646 ^a	0,22	-0,837 ^a	0,48	-0,349 ^a	0,068	-0,472 ^a	0,065	-0,328 ^a	0,107	-0,354 ^a	0,21	1,68
Memnun	-0,397 ^a	0,07	-0,458 ^a	0,033	-0,437 ^a	0,05	-0,559 ^a	0,115	-0,193 ^a	0,033	-0,279 ^a	0,02	-0,233 ^a	0,027	-0,223 ^a	0,051	2,56
Orta	-0,101	0,078	-0,144 ^a	0,034	-0,470 ^a	0,052	-0,330 ^a	0,112	-0,045	0,037	-0,090 ^a	0,021	-0,259 ^a	0,028	-0,141 ^a	0,05	1,93
Hiç Memnun Değil	-0,341 ^b	0,141	0,08	0,066	-0,069	0,074	0,317 ^a	0,115	-0,153 ^b	0,068	0,048	0,04	-0,028	0,043	0,171 ^a	0,059	1,61
<i>Kişisel Bakım Memnuniyeti (referans: memnun değil)</i>																	
Çok Memnun	-0,812 ^a	0,116	-0,452 ^a	0,088	-0,431 ^a	0,15	-0,248	0,277	-0,442 ^a	0,061	-0,280 ^a	0,052	-0,241 ^a	0,077	-0,147	0,126	1,65

Memnun	-0,280 ^a	0,071	-0,383 ^a	0,033	-0,398 ^a	0,048	-0,294 ^a	0,098	-0,129 ^a	0,034	-0,230 ^a	0,02	-0,221 ^a	0,026	-0,144 ^a	0,046	2,62
Orta	-0,183 ^b	0,08	-0,120 ^a	0,037	-0,231 ^a	0,053	-0,251 ^b	0,109	-0,075 ^c	0,038	-0,071 ^a	0,022	-0,132 ^a	0,029	-0,119 ^b	0,051	1,96
Hiç																	
Memnun	0,26	0,17	0,231 ^a	0,078	0,280 ^a	0,085	0,057 ^a	0,129	0,140 ^c	0,08	0,132 ^a	0,046	0,166 ^a	0,049	0,072	0,067	1,52
Değil																	
<i>Umut (referans: hiç umutlu değil)</i>																	
Çok	-1,624 ^a	0,124	-1,723 ^a	0,075	-1,632 ^a	0,122	-1,033 ^a	0,189	-0,877 ^a	0,059	-1,027 ^a	0,043	-0,924 ^a	0,06	-0,574 ^a	0,084	1,94
Umutlu																	
Umutlu	-0,291 ^b	0,116	-1,217 ^a	0,052	-1,699 ^a	0,051	-2,287 ^a	0,097	-0,130 ^b	0,052	-0,730 ^a	0,03	-0,961 ^a	0,029	-1,065 ^a	0,044	4,37
Değil	0,213 ^c	0,127	-0,418 ^a	0,054	-0,641 ^a	0,049	-1,216 ^a	0,081	0,104 ^c	0,057	-0,240 ^a	0,031	-0,391 ^a	0,029	-0,621 ^a	0,04	3,54
<i>Mutluluk Kaynağı (referans: sevgi)</i>																	
Başarı	0,068	0,075	0,343 ^a	0,041	0,189 ^a	0,063	0,414 ^a	0,123	0,041	0,038	0,209 ^a	0,024	0,099 ^a	0,034	0,186 ^a	0,058	1,11
Sağlık	0,12	0,164	0,406 ^a	0,078	0,649 ^a	0,097	0,526 ^a	0,186	0,067	0,08	0,253 ^a	0,047	0,366 ^a	0,055	0,284 ^a	0,09	1,02
İş, Para ve Diğer	-0,252 ^a	0,046	0,160 ^a	0,027	0,328 ^a	0,04	0,474 ^a	0,077	-0,125 ^a	0,023	0,099 ^a	0,016	0,181 ^a	0,022	0,228 ^a	0,037	1,05
<i>Yıl (referans: 2015)</i>																	
2016	0,133 ^b	0,059	-0,053	0,034	0,082	0,054	-0,149	0,114	0,067 ^b	0,03	-0,029	0,02	0,053 ^c	0,029	-0,069	0,052	1,60
2017	0,164 ^a	0,058	0,041	0,033	0,099 ^c	0,052	-0,011	0,105	0,072 ^b	0,029	0,024	0,02	0,052 ^c	0,028	-0,004	0,049	1,64
2018	0,214 ^a	0,059	0,136 ^a	0,033	0,111 ^b	0,052	0,095	0,101	0,101 ^a	0,03	0,082 ^a	0,02	0,072 ^a	0,028	0,048	0,047	1,64
2019	0,305 ^a	0,061	0,187 ^a	0,034	0,237 ^a	0,052	0,175 ^c	0,1	0,149 ^a	0,031	0,114 ^a	0,02	0,131 ^a	0,028	0,083 ^c	0,048	1,62
Sabit Terim	4,192	0,186	1,762	0,086	0,537	0,11	-2,021	0,214	2,205	0,087	1,063	0,051	0,279	0,061	-1,169	0,101	

^ap < 0,01; ^bp < 0,05; ^cp < 0,10

Tablo 4. Modellerin Karşılaştırma Kriterleri

Kriterler	OLOGIT	OPROBIT	GOLOGIT	GOPROBIT
Pseudo R ²	0,154	0,152	0,178	0,180
Cox-Snell/M	0,309	0,306	0,349	0,351
AIC	96266,917	96457,566	93837,703	93661,765
BIC	96827,674	97018,324	95975,59	95799,652
P	0.000	0.000	0.000	0.000
N	47185	47185	47185	47185

OLOGIT: Sıralı Lojistik Regresyon, OPROBIT: Sıralı Probit Regresyon, GOLOGIT: Genelleştirilmiş Sıralı Lojistik Regresyon, GOPROBIT: Genelleştirilmiş Sıralı Probit Regresyon

Tahmin edilen modeller istatistiki olarak anlamlı bulunmuştur ve kullanılan modellerin karşılaştırma kriterleri Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4’deki modellerden, AIC ve BIC değerlerinin en küçük ve Pseudo R² değerinin en büyük olduğu model olan genelleştirilmiş sıralı probit regresyon modelinin en iyi model olduğu söylemek mümkündür. Genelleştirilmiş sıralı probit regresyon model tahmini sonucunda değişkenler marjinal etkiler yardımıyla yorumlanacaktır. Tablo 5’de bireylerin mutluluk düzeylerini etkileyen faktörlerin marjinal etkileri ve standart hataları gösterilmektedir.

Tablo 5’de verilen genelleştirilmiş sıralı probit regresyon modeline göre; bireyin yaşının 28-37 aralığında, 38-47 aralığında, 48-57 aralığında, 58-67 aralığında olması referans gruba göre yaşamından mutlu olma olasılığını sırasıyla %2, %2,7, %3,3, %2,4, %3,3 azaltmakta iken 68 yaş ve üstü olması %3,3 arttırmaktadır. Bireyin yaşının 28-37 aralığında, 38-47 aralığında, 48-57 aralığında, 58-67 aralığında, 68 yaş ve üstü olması referans gruba göre yaşamından mutsuz olma olasılığını sırasıyla %1,2, %2,5, %3,7, %3,7, %1,6 arttırmaktadır. Kadın bireylerin erkek bireylere göre yaşamından mutlu olma olasılığı %4,8 daha fazla, mutsuz olma olasılığı %3,2 daha azdır. Hiç evlenmemiş olan bireylerin evli bireylere göre yaşamından mutlu olma olasılığı %7,7 daha az, mutsuz olma olasılığı %4,5 daha fazladır. Benzer şekilde, boşanmış veya eşi ölmüş bireylerin evli bireylere göre yaşamından mutlu olma olasılığı %8,4 daha az, mutsuz olma olasılığı %5,6 daha fazladır. Bir okul mezunu olmayan bireylerin ilköğretim mezunu olanlara kıyasla mutlu olma olasılıkları %8,6 daha fazla iken çok mutsuz olma olasılıkları daha azdır. Bireyin yüksekokul-lisans, lisansüstü-5 veya 6 yıllık fakülte mezunu olması yaşamından çok mutlu olma olasılığını referans gruba göre sırasıyla %2, %1,9 azaltmaktadır ve mutsuz olma olasılıklarını da sırasıyla %1,8, %1,9 arttırmaktadır.

Ekonomik göstergeler açısından; Çalışan bireyler çalışmayanlara kıyasla daha mutlu olduğu tespit edilmiş-

tir. Bireylerin gelir düzeyinin 2. Gelir düzeyi, 3. Gelir düzeyi, 4. Gelir düzeyi, 5. Gelir düzeyi olması yaşamından çok mutlu olma olasılığını referans gruba göre sırasıyla %1,4, %1,5, %1,2, %1,3 arttırmaktadır. Gelir düzeyinden memnun olan bireylerin yaşamından çok mutlu olma, mutlu olma olasılığı sırasıyla referans gruba göre %3,3, %7,4 daha fazla iken mutsuz olma olasılığı %4,1 daha azdır. Gelir düzeyinden hiç memnun olmayan bireylerin yaşamından mutlu olma olasılığı referans gruba göre %3,6 daha az iken mutsuz, çok mutsuz olma olasılığı sırasıyla %1,1, %1,5 daha fazladır. Geliriyle ihtiyaçlarını çok kolay karşılayan bireylerin yaşamından çok mutlu olma, mutlu olma olasılığı sırasıyla referans gruba göre %4,1 %5,6 daha fazla iken mutsuz olma olasılığı %2,8 daha azdır. Refah düzeyi orta ve yüksek olan bireylerin yaşamlarından bir bütün olarak çok mutlu, mutlu olma olasılığı referans gruba göre sırasıyla %1,2 ve %3,2, %1,8 ve %6,6 daha fazla iken mutsuz olma olasılığı %2,6 ve %4 daha azdır. Borcu olan bireylerin olmayanlara kıyasla yaşamından mutlu olma olasılığı %4,7 daha az iken, mutsuz olma olasılığı daha fazladır.

Bireysel ve çevresel göstergeler açısından; sağlığından çok memnun olan bireylerin yaşamından çok mutlu, mutlu olma olasılığı referans gruba göre sırasıyla %8,6, %8,7 daha fazla iken mutsuz, çok mutsuz olma olasılığı sırasıyla %8, %1,1 daha azdır. Sağlığından hiç memnun olmayan bireylerin yaşamından mutlu olma olasılığı referans gruba göre %3 daha az iken çok mutsuz olma olasılığı %1,6 daha fazladır. Aldığı eğitimden çok memnun olan bireylerin yaşamından çok mutlu, mutlu olma olasılığı referans gruba göre sırasıyla %3,8, %4,8 daha fazla iken mutsuz olma olasılığı %2,5 daha azdır. Aldığı eğitimden hiç memnun olmayan bireylerin mutsuz olasılığı daha fazladır. Sosyal hayatından çok memnun olan bireylerin yaşamından çok mutlu, mutlu olma olasılığı referans gruba göre sırasıyla %4, %10,8 daha fazla iken mutsuz olma olasılığı %3,2 daha azdır. Sosyal hayatından memnun olan bireylerin yaşamından çok mutlu, mutlu olma olasılığı referans gruba göre sırasıyla

Tablo 5. Genelleştirilmiş Sıralı Probit Regresyon Modeli Marjinal Etkileri

Değişkenler dy/dx	Çok Mutlu		Mutlu		Orta		Mutsuz		Çok Mutsuz	
	Std. hata	dy/dx	Std. hata	dy/dx	Std. hata	dy/dx	Std. hata	dy/dx	Std. hata	
Sosyodemografik Göstergeler										
<i>Yaş (referans: 18-27)</i>										
28-37	-0,022 ^a	0,004	-0,020 ^a	0,008	0,030 ^a	0,008	0,012 ^a	0,004	0,001	0,002
38-47	-0,041 ^a	0,004	-0,027 ^a	0,008	0,040 ^a	0,008	0,025 ^a	0,005	0,004	0,002
48-57	-0,051 ^a	0,004	-0,033 ^a	0,009	0,040 ^a	0,009	0,037 ^a	0,005	0,007 ^a	0,003
58-67	-0,049 ^a	0,005	-0,024 ^b	0,010	0,027 ^a	0,010	0,037 ^a	0,006	0,010 ^a	0,003
68 ve fazlası	-0,040 ^a	0,006	0,033 ^a	0,012	-0,009 ^a	0,011	0,016 ^b	0,007	0,000	0,003
<i>Cinsiyet (referans: erkek)</i>										
Kadın	0,021 ^a	0,003	0,048 ^a	0,005	-0,036 ^a	0,005	-0,032 ^a	0,003	-0,001	0,001
<i>Medeni Durum (referans: evli)</i>										
Hiç Evlenmedi	-0,061 ^a	0,004	-0,077 ^a	0,008	0,081 ^a	0,007	0,045 ^a	0,004	0,011 ^a	0,002
Boşandı-Eşi Öldü	-0,038 ^a	0,006	-0,084 ^a	0,009	0,053 ^a	0,008	0,056 ^a	0,004	0,013 ^a	0,002
<i>Eğitim Durumu (referans: ilkokul-ortaokul)</i>										
Bir Okul Bitirmedi	-0,016 ^a	0,005	0,086 ^a	0,009	-0,061 ^a	0,008	-0,003	0,005	-0,006 ^b	0,003
Lise	-0,006 ^c	0,003	-0,018 ^a	0,006	0,019 ^a	0,006	0,005	0,003	-0,001	0,002
Yüksek Okul, Lisans	-0,020 ^a	0,004	-0,002	0,007	0,004	0,007	0,018 ^a	0,004	0,000	0,002
Lisansüstü-5 veya 6 Yıllık Fakülte	-0,019 ^b	0,008	-0,041 ^b	0,017	0,030 ^c	0,017	0,019 ^c	0,010	0,011 ^b	0,005
<i>Hanehalkı Büyüklüğü (6 kişi ve daha fazlası)</i>										
1 Kişi	-0,004	0,008	-0,059 ^a	0,013	0,060 ^a	0,012	0,002	0,006	0,001	0,003
2 Kişi	0,003	0,004	-0,034 ^a	0,008	0,037 ^a	0,008	-0,005	0,005	-0,001	0,002
3 Kişi	0,002	0,004	-0,019 ^a	0,008	0,026 ^a	0,007	-0,008 ^c	0,004	-0,001	0,002
4 Kişi	0,004	0,004	-0,006	0,008	0,021 ^a	0,007	-0,016 ^a	0,004	-0,003	0,002
5 Kişi	-0,003	0,005	0,003	0,009	0,015 ^c	0,008	-0,013 ^a	0,005	-0,001	0,002
Ekonomik Göstergeler										
<i>Çalışma Durumu (referans: çalışmıyor)</i>										
Çalışıyor	0,002	0,003	0,009 ^c	0,005	-0,005	0,005	-0,008 ^a	0,003	0,002	0,001
<i>Gelir Düzeyi (referans: 1. gelir düzeyi (en düşük düzey))</i>										
2. Gelir Düzeyi	0,014 ^a	0,004	-0,022 ^a	0,007	0,008 ^a	0,006	0,005	0,004	-0,005 ^a	0,002
3. Gelir Düzeyi	0,015 ^a	0,004	-0,048 ^a	0,007	0,030 ^a	0,006	0,002	0,004	0,001	0,002
4. Gelir Düzeyi	0,012 ^a	0,004	-0,047 ^a	0,007	0,036 ^a	0,007	0,001	0,004	-0,003	0,002
5. Gelir Düzeyi (en yüksek düzey)	0,013 ^a	0,004	-0,054 ^a	0,008	0,044 ^a	0,008	0,007	0,005	-0,009 ^a	0,003
<i>Gelir Düzeyinden Memnuniyet (referans: memnun değil)</i>										
Çok Memnun	0,068 ^a	0,007	0,047 ^b	0,018	-0,073 ^a	0,021	-0,034 ^b	0,014	-0,008	0,008
Memnun	0,033 ^a	0,003	0,074 ^a	0,006	-0,067 ^a	0,006	-0,041 ^a	0,003	0,000	0,002
Orta	0,014 ^a	0,004	0,025 ^a	0,006	0,007	0,006	-0,042 ^a	0,003	-0,003	0,002
Hiç Memnun Değil	0,011 ^c	0,006	-0,036 ^a	0,010	-0,001	0,009	0,011 ^a	0,004	0,015 ^a	0,002
<i>Gelirle İhtiyaçların Karşılama Düzeyi (referans: zor)</i>										
Çok Kolay	0,041 ^a	0,007	0,056 ^a	0,018	-0,069 ^a	0,019	-0,028 ^b	0,012	0,000	0,007

Kolay	0,011 ^a	0,004	0,067 ^a	0,007	-0,052 ^a	0,007	-0,023 ^a	0,005	-0,003	0,003
Orta	0,003	0,003	0,022 ^a	0,005	-0,001	0,005	-0,019 ^a	0,003	-0,006 ^a	0,002
Çok Zor	0,006	0,004	-0,030 ^a	0,007	0,008	0,007	0,007 ^b	0,003	0,009 ^a	0,002
<i>Refah Düzeyi (referans: düşük)</i>										
Orta	0,012 ^a	0,003	0,018 ^a	0,005	0,001	0,005	-0,026 ^a	0,003	-0,006 ^a	0,002
Yüksek	0,032 ^a	0,003	0,066 ^a	0,006	-0,048 ^a	0,006	-0,040 ^a	0,004	-0,010 ^a	0,002
<i>Borcun Olma Durumu (referans: hayır)</i>										
Evet	-0,002	0,003	-0,047 ^a	0,005	0,036 ^a	0,004	0,006 ^b	0,003	0,007 ^a	0,001
Bireysel ve Çevresel Göstergeler										
<i>Sağlıktan Duyulan Memnuniyet (referans: memnun değil)</i>										
Çok Memnun	0,086 ^a	0,006	0,087 ^a	0,011	-0,081 ^a	0,011	-0,080 ^a	0,006	-0,011 ^a	0,003
Memnun	0,023 ^a	0,005	0,115 ^a	0,007	-0,066 ^a	0,006	-0,060 ^a	0,003	-0,012 ^a	0,002
Orta	0,015 ^a	0,005	0,010	0,008	0,034 ^a	0,007	-0,051 ^a	0,004	-0,009 ^a	0,002
Hiç Memnun Değil	0,009	0,012	-0,030	0,018	-0,003	0,015	0,008	0,007	0,016 ^a	0,003
<i>Alınan Eğitimden Memnuniyet (referans: memnun değil)</i>										
Çok Memnun	0,038 ^a	0,006	0,048 ^a	0,014	-0,057 ^a	0,015	-0,025 ^a	0,009	-0,004	0,005
Memnun	0,003	0,003	0,039 ^a	0,006	-0,025 ^a	0,005	-0,014 ^a	0,003	-0,002	0,002
Orta	-0,005	0,004	0,002	0,007	0,028 ^a	0,007	-0,023 ^a	0,004	-0,002	0,002
Hiç Memnun Değil	0,005	0,007	-0,007	0,012	-0,001	0,011	-0,004	0,005	0,007 ^a	0,002
Eğitim almadı	0,013 ^c	0,007	-0,008	0,012	0,005	0,010	-0,016 ^b	0,006	0,005	0,003
<i>Sosyal Hayat Memnuniyeti (referans: memnun değil)</i>										
Çok Memnun	0,040 ^a	0,008	0,108 ^a	0,020	-0,102 ^a	0,021	-0,032 ^b	0,014	-0,013	0,008
Memnun	0,022 ^a	0,004	0,065 ^a	0,007	-0,055 ^a	0,006	-0,024 ^a	0,004	-0,008 ^a	0,002
Orta	0,005	0,004	0,023 ^a	0,007	0,008	0,006	-0,030 ^a	0,004	-0,005 ^a	0,002
Hiç Memnun Değil	0,017 ^b	0,008	-0,032 ^b	0,013	0,019	0,012	-0,010 ^c	0,005	0,007 ^a	0,002
<i>Kişisel Bakım Memnuniyeti (referans: memnun değil)</i>										
Çok Memnun	0,050 ^a	0,007	0,037 ^b	0,016	-0,054 ^a	0,016	-0,028 ^a	0,010	-0,006	0,005
Memnun	0,015 ^a	0,004	0,057 ^a	0,007	-0,042 ^a	0,006	-0,025 ^a	0,003	-0,005 ^a	0,002
Orta	0,009 ^c	0,004	0,014	0,007	-0,004	0,007	-0,014 ^a	0,004	-0,005 ^b	0,002
Hiç Memnun Değil	-0,016	0,009	-0,025	0,015	0,018	0,014	0,020 ^a	0,006	0,003	0,003
<i>Umut (referans: hiç umutlu değil)</i>										
Çok Umumlu	0,100 ^a	0,007	0,221 ^a	0,013	-0,194 ^a	0,013	-0,105 ^a	0,007	-0,022 ^a	0,003
Umumlu	0,015 ^b	0,006	0,213 ^a	0,009	-0,096 ^a	0,009	-0,092 ^a	0,004	-0,041 ^a	0,002
Umumlu Değil	-0,012	0,007	0,087 ^a	0,010	-0,021 ^b	0,009	-0,030 ^a	0,004	-0,024 ^a	0,002
<i>Mutluluk Kaynağı (referans: sevgi)</i>										
Başarı	-0,005	0,004	-0,061 ^a	0,008	0,052 ^a	0,008	0,007	0,004	0,007 ^a	0,002
Sağlık	-0,008	0,009	-0,071 ^a	0,016	0,028 ^b	0,014	0,040 ^a	0,007	0,011 ^a	0,003
İş, Para ve Diğer	0,014 ^a	0,003	-0,045 ^a	0,005	0,006	0,005	0,016 ^a	0,003	0,009 ^a	0,001
<i>Yıl (referans: 2015)</i>										
2016	-0,008 ^b	0,003	0,017 ^b	0,007	-0,016 ^b	0,006	0,010 ^b	0,004	-0,003	0,002
2017	-0,008 ^b	0,003	0,001	0,006	0,000	0,006	0,007 ^c	0,004	0,000	0,002
2018	-0,011 ^a	0,003	-0,014 ^b	0,006	0,016 ^b	0,006	0,008 ^b	0,004	0,002	0,002
2019	-0,017 ^a	0,004	-0,019 ^a	0,007	0,018 ^a	0,006	0,015 ^a	0,004	0,003	0,002

^ap < 0,01; ^bp < 0,05; ^cp < 0,10

%2,2, %6,5 daha fazla iken mutsuz olma olasılığı %3,2 daha azdır. Kişisel bakımından çok memnun olan bireylerin yaşamından çok mutlu, mutlu olma olasılığı referans gruba göre sırasıyla %5, %3,7 daha fazla iken mutsuz olma olasılığı %2,8 daha azdır. Kişisel bakımından memnun olan bireylerin yaşamından çok mutlu, mutlu olma olasılığı referans gruba göre sırasıyla %1,5, %5,7 daha fazla iken mutsuz olma olasılığı %2,5 daha azdır. Kişisel bakımından hiç memnun olmayan bireylerin yaşamından çok mutlu, mutlu olma olasılığı referans gruba göre sırasıyla %1,6, %2,5 daha az iken mutsuz olma olasılığı %2 daha fazladır. Kendi geleceğinden çok umutlu olan bireylerin yaşamından çok mutlu, mutlu olma olasılığı referans gruba göre sırasıyla %10, %22,1 daha fazla iken mutsuz olma olasılığı %10,5 daha azdır. Bireylerin çok mutlu olma olasılıkları 2015 yılına kıyasla diğer yıllarda azalmış, çok mutsuz olma olasılığı artmıştır.

Tartışma

Çalışma sonucunda, sosyodemografik göstergeler açısından, en mutlu bireyler gençler iken en mutsuz bireylerin orta yaşlı bireyler olduğu ve yaşlı bireylerin orta yaşlılara kıyasla daha mutlu olduğunu söylemek mümkündür. Bu durumun, hayata dair çabaların en fazla sarf edildiği yaşın orta yaş olması ve genç yaşlarda daha sorumluluğu az bir hayat, yaşlılık zamanında ise daha rahat bir hayatın sürülmesiyle ilişkili olduğu söylenebilir. Literatürde benzer sonuçlar bulan çalışmalar mevcuttur (Atay, 2012; Blanchflower ve Oswald, 2004; Capecchi, Iannario ve Simone, 2018; Chen ve Short, 2008; Ekici ve Koydemir, 2013). Ayrıca literatürde genç bireylerin daha mutsuz olduğunu bulan çalışmalar da mevcuttur (Fernández-Ballesteros, Zamarrón ve Ruiz, 2001; Peterson, Park ve Seligman, 2005).

Kadınlar erkeklere kıyasla daha mutludur. Bu bulgu literatürde birçok çalışmayı desteklemektedir (Carella, García-Pereiro ve Pace, 2020; Duffrin ve Larsen, 2014; Ekici ve Koydemir, 2013; Greenstein, 2016; Lu, 2000; Marks ve Fleming, 1999; Mookherjee, 1997; Wood, Rhodes ve Whelan, 1989). Bu durum, kadınların erkeklere kıyasla daha duygusal olmaları ile ve küçük şeyler ile daha kolay mutlu olmaları ile ilişkili olabilir.

En mutlu bireyler sırasıyla, evliler, hiç evlenmemişler ve boşanmış-eşi ölmüş olan bireylerdir. Evli bireyleri daha mutlu bulan çalışmalar mevcuttur (Akın ve Şentürk, 2012; Atay, 2012; Bülbül ve Giray, 2011; Capecchi vd., 2018; Çebi Karaaslan vd., 2021; Ekici ve Koydemir, 2013; Fernández-Ballesteros vd., 2001; Graham, Eggers ve Sukhtankar, 2004; Kangal, 2013; Lee, Seccombe ve Shehan, 1991; Marks ve Fleming, 1999; Myers 2000; Shinan-Altman vd., 2020; Veenhoven ve Dumludağ, 2015). Bu durum, bireylerin hayatı yalnız

yaşamaktan ziyade, hayat arkadaşlarıyla çocuklarıyla yaşamalarının daha fazla hayattan zevk almalarına sebebiyet vermesi ile ilişkili olabilir.

Bir okul bitirmeyen bireyler, ilkokul-ortaokul mezunu olanlara kıyasla daha mutludur. Lise ve üniversite mezuniyeti mutluluğu azaltırken mutsuzluğu arttırmaktadır. Bu durumun ülkemizde eğitilmiş olma ayrıcalığının ve eğitim farkındalığına sunulan değer kadar olmaması ile ilişkili olabilir. Eğitim ile ilgili benzer sonuçlar bulan çalışmalar da mevcuttur. (Akın ve Şentürk, 2012; Öndes, 2019; Servet, 2017). Hatta, literatürde üniversite mezuniyetinin mutluluk üzerinde etkisinin olmadığını bulan çalışmalar da mevcuttur (Capecchi vd., 2018; Carella vd., 2020).

Ekonomik göstergeler açısından; çalışan bireyler çalışmayanlara kıyasla daha mutludur. Benzer sonuçlar bulan çalışmalar mevcuttur (Capecchi vd., 2018; Frey ve Stutzer, 2000; Lelkes, 2006; Marks ve Fleming, 1999). Mutlu birey, potansiyel mutlu çalışan demektir. Marks ve Fleming (1999) çalışmalarında, mutlu bireylerin eğer istihdam edilirlerse, işte kalma olasılıklarının daha yüksek olduğunu ve işsizler ise bir işe girme olasılıklarının daha fazla olduğunu tespit etmiştir. Gelir düzeyindeki artışın bireylerin mutluluğu üzerinde olumlu etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte azalan gelir etkisini de göz ardı etmemek gerekir. Bu sonuçlara paralel olarak refah düzeyi arttıkça bireylerin mutlu olma olasılığı artmış, mutsuz olma olasılığı ise azalmıştır. Literatürde benzer sonuçlar bulan çalışmalar mevcuttur (Akın ve Şentürk, 2012; Atay, 2012; Blanchflower ve Oswald, 2004; Di Tella, MacCulloch ve Oswald, 2003; Diener ve Diener, 2009; Ekici ve Koydemir, 2013; Fernández-Ballesteros vd., 2001; Graham vd., 2004; Kırıcı-Çevik ve Korkmaz, 2014; Marks ve Fleming, 1999; Schyns, 2001; Veenhoven ve Dumludağ, 2015).

Gelir düzeyinden memnuniyet mutluluğu arttırmaktadır ve geliriyle ihtiyaçlarını çok zor karşılayan bireylerin yaşamından mutlu olma olasılığı daha az iken mutsuz olma olasılığı daha fazladır. Borcu olan bireylerin olmayanlara kıyasla yaşamından mutlu olma olasılığı daha az iken, mutsuz olma olasılığı daha fazladır.

Bireysel ve çevresel göstergeler açısından; bireylerin sağlıklarından yana memnuniyetleri arttıkça mutlulukları artmaktadır. Bu beklenen bir sonuçtur. Sağlık insanlar için vazgeçilmez bir olgudur. Önceki çalışmalar incelendiğinde sağlığın bireylerin mutluluğu üzerinde oldukça etkili olduğunu bulan birçok çalışma mevcuttur (Akın ve Şentürk, 2012; Bussiére vd., 2021; Carandang vd., 2020; Çebi-Karaaslan vd., 2021; Fernández-Ballesteros vd., 2001; Graham vd., 2004; Larson, 1978, Lelkes, 2006; Selim, 2008).

Sosyal hayatından memnun olan bireylerin mutlu olma olasılığı daha fazla iken mutsuz olma olasılığı daha